

Kako djeci objasniti izbjeglištvo?

Smjernice za odgajatelje

S vijestima o ratu u Ukrajini nalazimo se pred još jednim teškim zadatkom – objasniti djeci što se događa i podržati ih. U svim kriznim događajima, pa tako i ratu djeca su posebno ranjiva skupina. Odrasli koji brinu za djecu najznačajniji su prirodni pomagači i izvori podrške. Isto kao što odrasli pokušavaju razumjeti trenutna ratna događanja i izbjeglički val, djeca također imaju mnoga pitanja o izbjeglicama i pokušavaju razumjeti novu situaciju.

Važno je naglasiti da se moramo se pobrinuti i za sebe i biti nježni prema sebi kako bismo mogli biti podrška djeci. Također je važno upoznati se s činjenicama te biti sigurni u svoje stavove i vrijednosti kako bismo što bolje djeci mogli objasniti novonastalu situaciju i omogućiti im osjećaj zaštite i sigurnosti. Potrebno je zapamtiti da je uvijek najbolje davati točne informacije koje trebamo prilagoditi djetetovoj dobi i zrelosti uzimajući u obzir moguće osjećaje koje će ova tema pobuditi u djeci. Nemojte im davati više informacija od onoga što žele. Ako ne znate odgovore na sva pitanja, nemojte se bojati reći da ne znate. Koristite jezik i fraze koje su jasne i kratke. Budite iskreni, ali bez previše detalja.

Djeci u čije skupine dolaze djeca iz drugih zemalja važno je razumjeti teme izbjeglištva, multikulturalnosti, predrasuda, sporazumijevanja s djecom koja govore drugi jezik i sl. Iskustva su pokazala da djecu najčešće brine kako će uspostaviti odnos s djecom koja dolaze, jesu li su ta djeca drugačija od njih, hoće li se moći povezati s njima i slično.

Djeca trebaju imati slobodu izraziti svoje misli i osjećaje kad im to odgovara i na način na koji im odgovara, kada su spremni za to. Bitno je osigurati podržavajuću okolinu.

Djeca različite dobi različito reagiraju na stresne situacije. Djeca predškolske dobi još uvijek nisu u stanju racionalizirati što se događa oko njih pa mogu osjećati

anksioznost. Može se javiti regresivno ponašanje, strah od odlaska na spavanje i noćne more te povremeni tantrum. U tim situacijama treba izbjegavati raspravu ili izlaganje djece vijestima. Ako mislite da nešto znaju, pitajte ih o tome kako biste vidjeli je li to nešto što treba dodatno raspraviti. Koristite konkretne pojmove i poznate reference koje će dijete razumjeti. Sve treba pojednostaviti.

Dječja pitanja će se neminovno javljati i potrebno im je dati odgovore i umiriti ih. Ove situacije su i prilika da djeca nauče nešto novo o svijetu i steknu nova iskustva.

Kad im objasnite najosnovnije informacije o tome tko su izbjeglice, kod djece će se javiti dodatna pitanja, kao i razmišljanja o vlastitoj sigurnosti. Tako ćete čuti pitanja poput:

- Zašto su oni otišli iz svoje zemlje?
- Jesu li stalno hodali ili su negdje prespavali?
- Koliko dugo su putovali?
- Kojim jezikom govore?
- Vole li kompjuterske igrice, jesu li prije išli u vrtić, imaju li kućne ljubimce...?
- Gdje će živjeti kad dođu u Hrvatsku?
- Zašto su baš došli kod nas?

Djeca će pokušati shvatiti zašto se takve stvari uopće događaju, a tražit će i sigurnost da se to njima neće dogoditi. Iz toga je razloga važno dati jasne i konkretne odgovore s naglaskom kako je zajednica u kojoj žive sigurna, o čemu brinu svi odrasli oko njih.

Valja im objasniti da su izbjeglice iz svoje zemlje otišle zato što je u njihovoj zemlji rat zbog kojeg tamo nisu sigurni, pa su otišli u druge, sigurne zemlje poput Hrvatske. Treba ih i podsjetiti da djeca koja dolaze trebaju našu podršku.

Pitanjima djece o tome kako će se djeca izbjeglice prilagoditi novoj sredini i po čemu su sve različiti, djecu možemo poučiti o interkulturalnosti. Osim stvaranja prilika za uspostavu odnosa, važno je djecu poučiti o najčešćim razlikama s kojima će se susresti kod nove djece i pojasniti im te razlike. Primjerice, razlika u jeziku koji govore i pismu kojim pišu (ćirilica) zbog čega će im trebati neko vrijeme da nauče naš jezik i pismo. Djeca koja dolaze u Hrvatsku razlikuju se od nas po tome što dolaze iz drugačije kulture, imaju drugačije običaje, ali se isto vole igrati, ići u vrtić, vole crtiće, imaju kućne ljubimce i sl.

Pri dolasku u Hrvatsku, djeca izbjeglice ne znaju hrvatski jezik pa komunikacija s ostalom djecom može biti otežana. Važno je poticati djecu da komuniciraju na bilo koji način. Mogu koristiti geste, sličice, crtanje. Postoje određene sličnosti u našim jezicima pa djeca mogu tražiti sličnosti i razlike, jedni druge učiti jezik. Djeca vrlo brzo uče jezike, tako da će sigurno u kratkom roku moći međusobno komunicirati.

Na pitanje zašto su djeca izbjeglice došli u Hrvatsku djeci valja objasniti kako sigurne države u cijelom svijetu primaju osobe iz drugih zemalja u kojima je rat i opasnost. To radimo kako bismo pomogli onima koji su u nevolji kako bi živjeli u sigurnom okruženju.

Kako izraziti dobrodošlicu djeci izbjeglicama?

Zbog svega što su prošli, jako je bitno da se djeca izbjeglice, kad dođu, osjećaju dobrodošlo te da se i ostala djeca i odgajatelji pripreme na njihov dolazak pripremanjem aktivnosti. Odgajatelji i djeca mogu pripremiti kartice dobrodošlice s imenima djece i naučiti nekoliko riječi na njihovom jeziku.

Kako nova djeca ne govore hrvatski, bitno je uključivati ih u aktivnosti koje ne zahtijevaju znanje jezika. Dobro je planirati aktivnosti u kojima se mogu kreativno izraziti, koristiti glazbu, pokret, jednostavne igre i sl.

Djeca koja su prošla traumatično iskustvo mogu ponekad neadekvatno reagirati u svakodnevnim situacijama. Potrebno ih je usmjeravati da na odgovarajući način rješavaju probleme i osjete podršku. Što su djeca mlađa rutina igra važniju ulogu u njihovom osjećaju sigurnosti, a mnoge njihove rutine su narušene bijegom iz svoje zemlje stoga ih je potrebno ponovo uspostaviti.

Pripremila:

Nina Radović, psihologinja

Korišteni izvori:

1. Letak Foruma za slobodu odgoja „Kako s djecom i mladima razgovarati o ratu u Ukrajini?“
2. Čarija, M., Perišić K. „Dječja pitanja o izbjeglištvu i kako na njih odgovoriti“, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske.
3. UNHCR Teaching About Refugees 2021 - Guide for Teachers